

Hoe nemen MDM-bedrijven beslissingen over de veevoeding?

*J.J. Bakker (Bedrijfslaboratorium voor Grond- en Gewasonderzoek),
J.F. Wien en B.W. Zaalmink (LEI-detachement bij het PR)*

Het project Management op Duurzame Melkveebedrijven omvat het volgen en demonstrenen van bedrijven die een voorbeeldfunctie vervullen voor "duurzame melkveehouderij". De duurzaamheid van deze bedrijven is gericht op de continuïteit van deze bedrijven waardoor zij economisch boeren in een gezond milieu mogelijk is. Het volgen bestaat uit het waarnemen en het verrichten van onderzoek op deze praktijkbedrijven. Ook het management, dat wil zeggen de wijze waarop deze bedrijven beslissingen nemen, wordt gevolgd.

De veevoeding is in de melkveehouderij zeer belangrijk, omdat de voerkosten een groot deel van de totale kosten vormen en omdat via krachtvoer een grote hoeveelheid mineralen het bedrijf binnenstroomt. Besparingen op de voeding werken dus zowel naar de portemonnee als naar het milieu. Door een enquête is getracht om inzicht te krijgen in de wijze waarop de MDM-bedrijven beslissingen over de veevoeding nemen. In dit artikel wordt nader ingegaan op de resultaten van deze enquête.

Doel en opzet

Doel van de enquête was om inzicht te krijgen in de wijze waarop besluiten worden genomen over de hoeveelheid krachtvoer die wordt verstrekt, de krachtvoersoort en de samenstelling van het basisrantsoen. Hiertoe is een vragenlijst opgesteld, waarop verschillende informatiestromen stonden vermeld die van belang kunnen zijn bij het nemen van beslissingen over de voeding. Een voorbeeld van zo'n informatiestroom is de uitslag van de melkcontrole. In vele gevallen zal deze uitslag bepalend zijn voor de hoeveelheid krachtvoer die per dier zal worden verstrekt, maar niet voor de keuze van de krachtvoersoort, of de vaststelling van het basisrantsoen. Tegelijk is in de enquête ook het gebruik van computers (PC's) op deze 16 MDM-bedrijven geïnventariseerd.

Computer-gebruik

Op 11 van de 16 bedrijven is een PC aanwezig. De meeste PC's zijn nog geen drie jaar oud. Bij 8 van de 11 bedrijven met PC is ook een modem aanwezig. De computers worden hoofdzakelijk

voor het bedrijf gebruikt, maar ook andere toepassingen van de PC worden wel genoemd, zoals gebruik door kinderen of voor verenigingswerk. Twee veehouders gebruiken de PC alleen privé en (nog) niet voor het bedrijf. In totaal 9 bedrijven gebruiken de PC dus wel voor het bedrijf. Het modem wordt gebruikt voor videotext-toepassingen, zoals melkcontrolegegevens (3x), melkafrekeningen (2x), het opvragen van weerinformatie (2x), en nog andere toepassingen zoals telebankieren en toepassingen in het kader van Melvo. Drie bedrijven gebruiken de PC dagelijks, de andere bedrijven regelmatig.

De huidige managementsystemen zijn goed verdeeld over de MDM-bedrijven. Verder wordt ook nog gebruik gemaakt van boekhoudpakketten.

Krachtvoerverstrekking

Op 10 van de 16 bedrijven is een krachtvoercomputer aanwezig. Het mogelijk aantal met deze computer te verstrekken krachtvoersoorten varieert van één tot drie soorten, waarbij het merendeel van de automaten twee soorten kan verstrekken. Op zeven bedrijven wordt echter slechts één krachtvoersoort gevoerd. Dit zal te maken hebben met het aantal voersilo's dat beschikbaar is. Op vier bedrijven is een koppeling tussen krachtvoercomputer en PC tot stand gebracht. De verstrekking van krachtvoer vindt veelal plaats in de melkstal in combinatie met de krachtvoerbox (9x). Op vijf bedrijven wordt krachtvoer zowel in de melkstal als aan het voerhek verstrekt. Eén bedrijf verstrekt het krachtvoer alleen in de melkstal en één bedrijf alleen in de krachtvoerbox.

Bijstelling krachtvoergift

De meeste bedrijven kennen een vierwekelijkse melkcontrole. Op vier bedrijven vindt de melkcontrole elke drie weken plaats en op één bedrijf elke zes weken. De bijstelling van de krachtvoergift geschiedt op bijna elk bedrijf na elke melkcontrole en na wijziging van het basisrantsoen. Daarnaast wordt bij overgang van weide/opstallen en bij veranderende weersinvloeden de krachtvoergift bijgesteld. In een enkel geval wordt de krachtvoergift elke twee weken bijgesteld.

Belang van informatie bij beslissingen omtrent veevoeding

In de enquête is de melkveehouders gevraagd aan te geven welk belang zij hechten aan de informatie die gebruikt wordt bij beslissingen over de veevoeding. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen beslissingen over (1) de keuze van de krachtvoersoort, (2) de hoeveelheid te verstrekken krachtvoer per dier en (3) de samenstelling van het basisrantsoen. De waardering van de informatie kan hierbij variëren van 1 (informatie wordt niet gebruikt) tot 5 (informatie is zeer waardevol). De informatiestromen die in de enquête worden genoemd hebben betrekking op de voederwaarde en mineralen van ruwvoer en vers gras, adviezen via KMV, veevoerleverancier en/of MDM-werkgroep, prijzen van voedermiddelen, melkproductiegegevens, graslandregistratie, ziekteregistratie en de bedrijfseconomische boekhouding en mineralenbalans. Een overzicht hiervan met de resultaten wordt gegeven in tabel 1.

De gemiddelde score over alle informatiestromen bedraagt 2,6. Over het algemeen worden bij de beslissing over de hoeveelheid krachtvoer de in de enquête aangeboden en genoemde informatiestromen meer gewaardeerd (2,8) dan bij de beslissing over de keuze van krachtvoersoort (2,5) en de rantsoensamenstelling (2,5). Dit hoeft niet te betekenen dat bij de laatste 2 beslissingen minder informatie wordt toegepast. Het kan zijn dat informatie gebruikt wordt die niet in de enquête is genoemd.

Er zijn eveneens grote verschillen tussen veehouders. Er zijn veehouders die de informatie over het algemeen goed waarderen en veehouders die de informatie minder waarderen en dus blijkbaar minder of "andere" of "eigen" informatie gebruiken bij het nemen van beslissingen over veevoeding. De gemiddelde score per bedrijf over alle informatiestromen varieert van 1,7 tot 3,4.

Hoeveelheid krachtvoer

Bij de vaststelling van de hoeveelheid krachtvoergift wordt allereerst gekeken naar de voederwaarde van het beschikbare ruwvoer, tezamen met de melkcontrole-uitslag. Een belangrijke leidraad hierbij is het (KMV-) voeradvies. De voederwaardes en mineralen van het ruwvoer worden hoger gewaardeerd dan de voederwaardes en mineralen van vers gras. Dit zal ongetwijfeld te maken hebben met het tijdstip waarop deze informatie beschikbaar komt en waarop deze informatie gebruikt gaat worden. Voor ruwvoer geldt dat bij het begin van de stalperiode de kwaliteit

Tabel 1 Belang van informatiestromen bij beslissingen omtrent krachtvoersoort, hoeveelheid krachtvoer en samenstelling basisrantsoen

Informatiestroom	Beslissing over krachtvoer rantsoen		
	soort	hoev.	samenstelling
Voederwaarde ruwvoer en vers gras	+++	+++	+++
Mineralen ruwvoer en vers gras	+		+
KMV-voeradvies	++	+++	+
Advies mengvoerleverancier	++		+
Krachtvoerprijs	++	+	+
MDM-voedingsregistratie	+	++	+
Melkcontrole	+	+++	+
Tankmelkaflevering			
Quotum		++	+
Dierziekte			
Graslandgebruik			
Bedrijfseconomische boekhouding	+	++	+
Mineralenbalans	++	++	+

informatie is niet van belang
+ informatie is van redelijk belang
++ informatie is van behoorlijk belang
+++ informatie is zeer belangrijk

van het ruwvoer bekend is; in de weideperiode lopen de koeien al in een volgend perceel wanneer de analyse-uitslagen van de vers gras monsters bekend zijn. Om de vers-grasanalyses beter te benutten zal dus een snellere analyse noodzakelijk zijn!

Vervolgens vindt men bij de vaststelling van de krachtvoergif de informatie over een dreigende quotumover- of -onderschrijding belangrijk, gevolgd door de resultaten van een bedrijfseconomische boekhouding en/of de mineralenbalans. De MDM-bedrijven hebben de afgelopen stalperiode de hoeveelheid ruwvoer gewogen. Dit bleek een behoorlijk moeilijke klus te zijn, omdat niet elk bedrijf over de nodige apparatuur beschikt om het ruwvoer goed te kunnen wegen. De resultaten van deze wegingen (de zgn. "MDM-voedingsregistratie") zijn volgens de bedrijven zelf minder belangrijk bij de vaststelling van de hoeveelheid te voeren krachtvoer. Nadat de MDM-werkgroep deze resultaten heeft geanalyseerd en de conclusies heeft overgebracht naar de bedrijven werd aan deze voedingsregistratie meer waarde gehecht. De overige in de enquête genoemde informatiestromen, zoals de prijs van het krachtvoer, de tankmelkafleveringen, de mineralen in ruwvoer, de vruchtbaarheidsziektekaart en graslandgebruikskalender hebben weinig of geen invloed op de hoeveelheid te verstrekken krachtvoer. Opgemerkt moet worden dat het hier om gemiddelde waarden gaat, en dat de informatiebehoefte van bedrijf tot bedrijf sterk kan verschillen.

Tabel 2 Belang en waardeoordeel van informatiestromen bij beslissingen omtrent krachtvoersoort, hoeveelheid krachtvoer en samenstelling basisrantsoen, opgesplitst naar PC-gebruik

	PC-gebruik	
	niet	wel
Aantal bedrijven	7	9
Voederwaarde en mineralen	2,8	3,1
Ruwvoer en vers gras	2,8	3,1
KMV-voeradvies		
- keuze krachtvoersoort	3,8	3,3
- hoeveelheid krachtvoer	4,0	4,6
- samenstelling basisrantsoen	3,3	2,7
MDM-voedingsregistratie	2,7	2,9
Melkcontrole		
- keuze krachtvoersoort-t	2,8	2,9
- hoeveelheid krachtvoer	3,7	4,6
- samenstelling basisrantsoen	2,6	2,7
Vruchtbaarheidsziektekaart	2,6	1,1
Mineralenbalans	2,8	3,0
Bedrijfseconomische boekhouding	2,4	3,3

Keuze krachtvoersoort

Bij de keuze van de krachtvoersoort-t wordt vooral informatie over de voederwaarde van ruwvoer en gras belangrijk gevonden. Daarna volgen het voeradvies, de krachtvoerprijs en in iets mindere mate ook de mineralenbalans. De MDM-voedingsregistratie wordt minder gewaardeerd, hoewel de conclusies van de werkgroep zorgen voor een hogere waardering. Gemiddeld wordt de in de enquête opgenomen informatie t.a.v. de keuze krachtvoersoort minder gewaardeerd dan bij de hoeveelheid krachtvoer.

Samenstelling basisrantsoen

Voor sommige bedrijven is deze kolom moeilijk in te vullen, omdat zij sterk beperkt zijn in de keuze van het basisrantsoen (vaak geen verbouw snijmais mogelijk).

Bij de meeste bedrijven speelt de voederwaarde van het ruwvoer een belangrijke rol. Daarna volgt een hele tijd niets. Alle overige informatiestromen worden lager dan gemiddeld gewaardeerd. Waarbij men nog wel enige nut inziet van het KMV-voeradvies, krachtvoerprijs, melkcontrole-uitslag en resultaten van bedrijfseconomische boekhouding en de mineralenbalans.

PC-gebruik

Een opsplitsing van de resultaten naar PC-gebruik is vermeld in tabel 2. Uit de tabel blijkt dat PC-gebruikers over het algemeen meer waarde hechten aan informatie. Met name het (KMV-)voeradvies, de melkcontrolegegevens, informatie over voederwaarde en mineralen in ruwvoer en de bevindingen van de werkgroep naar aanleiding van de voedingsregistratie worden beter gewaardeerd. Opvallend is dat bij het KMV-voeradvies de PC-gebruikers meer waarde hechten aan de informatie over de hoeveelheid krachtvoer, en minder aan de informatie over krachtvoersoort en samenstelling basisrantsoen dan niet PC-gebruikers. Verder hechten de PC-gebruikers minder waarde aan de vruchtbaarheidsziektekaart. PC-gebruikers vinden de informatie vanuit de bedrijfseconomische boekhouding belangrijker dan niet PC-gebruikers. In iets mindere mate gaat dit eveneens op voor de mineralenbalans.

Overig

Uit de enquête is gebleken dat naarmate men de informatie van de mengvoederleverancier meer gebruikt, de voederwaardes van ruwvoer minder belangrijk worden. Opvallend is dat deze informatie van de mengvoederleverancier eveneens

samengaat bij het belang van de krachtvoerprijs bij het vaststellen van de hoeveelheid krachtvoer per dier.

Verder hangen de aspecten MDM-voedingsregistratie, krachtvoerprijs, mineralenbalans en bedrijfseconomische boekhouding sterk samen. Het lijkt dat de bedrijven die een evaluatie van bepaalde resultaten op middellange termijn belangrijk vinden, scherp op de voerprijs letten, en daarnaast de MDM-voedingsregistratie hoog waarderen.

Conclusies

Er zijn grote verschillen tussen bedrijven in de informatie die zij wel en niet belangrijk vinden voor het maken van beslissingen omtrent de veevoeding.

Bij de bepaling van de hoeveelheid te verstrekken krachtvoer per koe wordt sterk gekeken naar de voederwaarde van het ruwvoer, melkcontroleuitleggen en voeradviesystemen, zoals het KMV-voeradvies. Het wegen van ruwvoer dat aan de melkkoeien wordt verstrekt wordt in eerste instanties als minder zinvol ervaren, maar nadat de werkgroepleden hieraan conclusies hebben verbonden, blijken de veehouders de voedingsregistratie veel beter te waarderen.

Voor de keuze van de krachtvoersoort is allereerst de voederwaarde van het ruwvoer belangrijk, gevolgd door in afnemend belang voeradviesystemen, krachtvoerprijs, mineralenbalans en het advies van de veevoerleverancier. Bij de samenstelling van het basisrantsoen wordt de voederwaarde van het ruwvoer belangrijk gevonden.

Over het algemeen hechten bedrijven die de uitkomsten van een bedrijfseconomische boekhouding belangrijk vinden ook groot belang aan de mineralenbalans en de voederwaardes van ruwvoer, terwijl ook de krachtvoerprijs dan een rol speelt.

Meer dan de helft van de MDM-bedrijven heeft een PC die wordt gebruikt voor de bedrijfsvoering. Op deze PC's zijn gangbare management-systemen aanwezig en daarnaast bijvoorbeeld

Het bedrijf van de familie Stokkers in Haaksbergen vervult een voorbeeldfunctie voor het project MDM.

ook gegevensuitwisseling plaats vindt. De bedrijven die de PC voor de bedrijfsvoering gebruiken waarderen over het algemeen de benodigde informatie meer, vooral bij de bedrijfseconomische boekhouding en de voeradviesystemen. Het tegenovergestelde geldt voor het gebruik van de vruchtbaarheidszietekkaart, die blijkbaar bij de PC-bedrijven door de computer is overgenomen. Voor een efficiënte voeding in de weideperiode is een snelle analyse van het vers gras belangrijk. Wanneer systemen worden ontwikkeld waarmee op snelle wijze inzicht kan worden verkregen in de voederwaarde en mineralensamenstelling van vers gras kan dit zorgen voor een beter afgestemde krachtvoergif en krachtvoersoort, hetgeen uiteindelijk merkbaar is in de portemonnee en de mineralenbalans.